

7921-40

7

Obligāts kontroleksemplārs

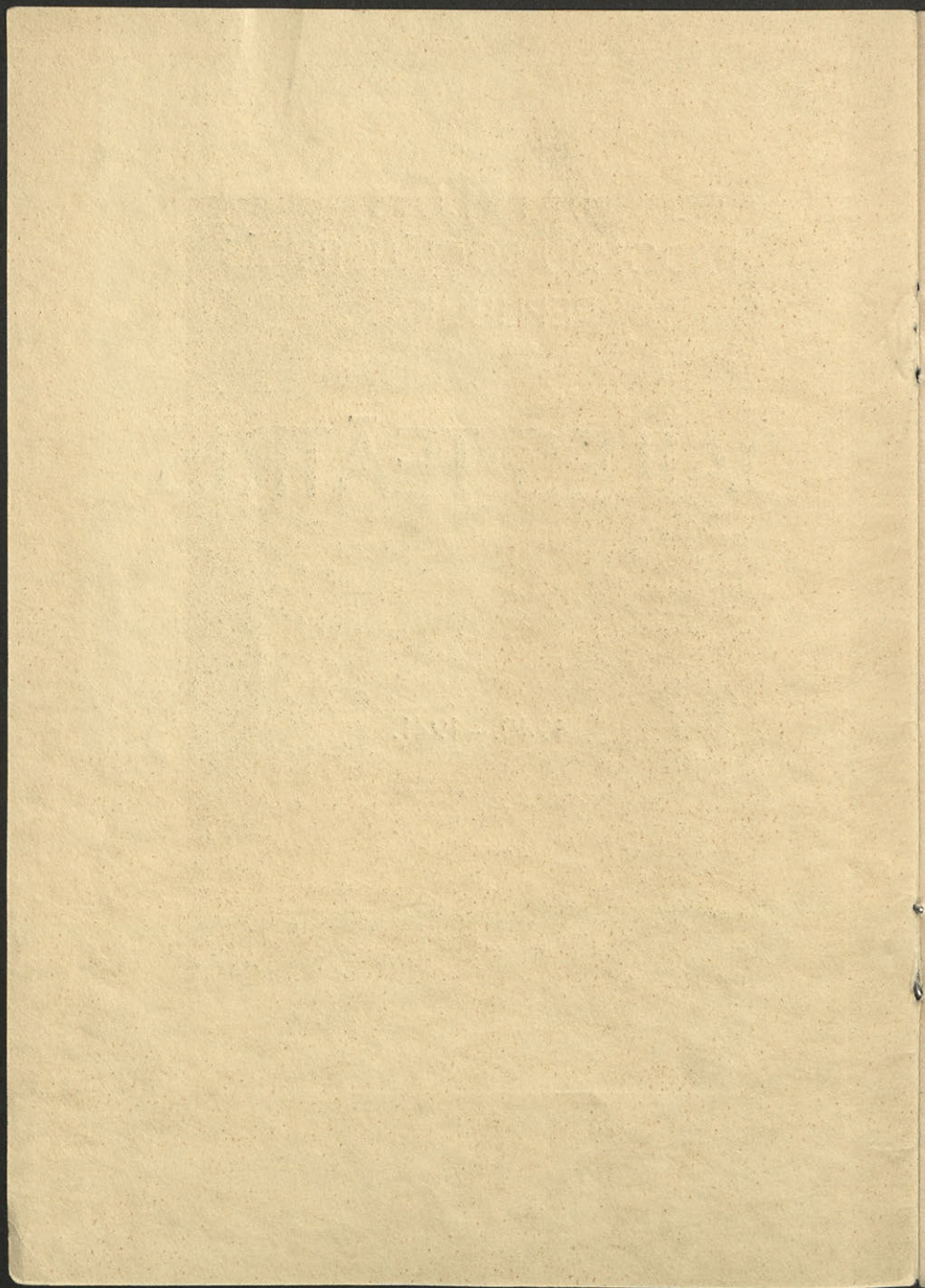
LATVIJAS
PADOMJU SOCIĀLISTISKĀS
REPUBLIKAS

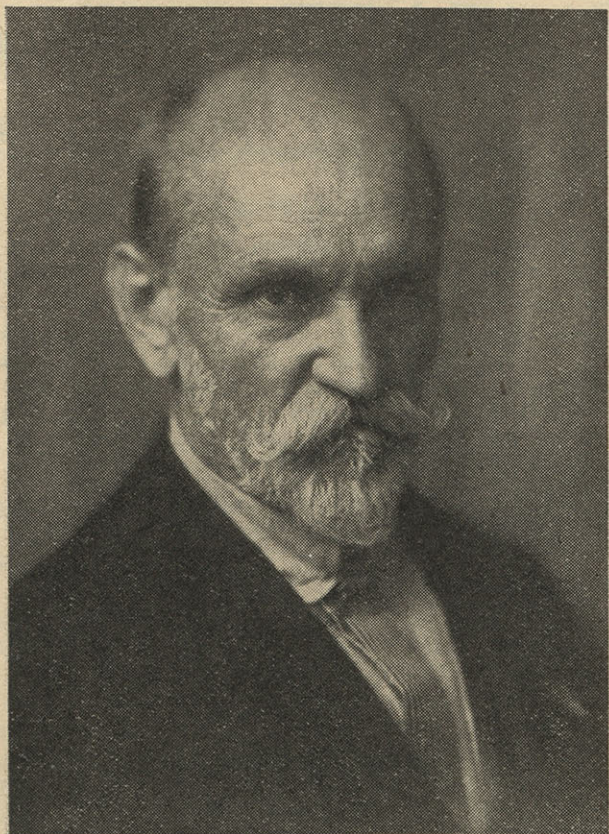
DAILES TEĀTRIS

1940. – 1941.

7. lapa

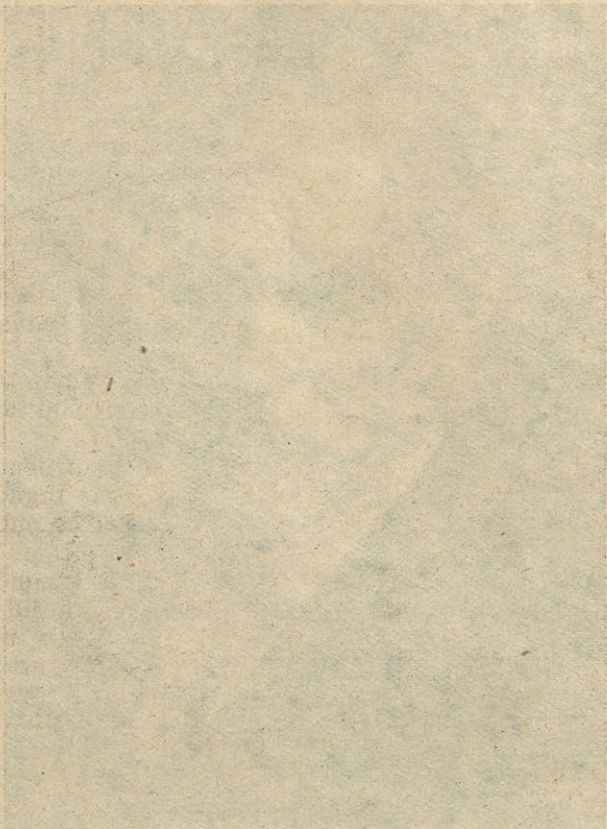
7921

Paris

UNIVERSITY OF MARY
AT COLLEGE PARK, MARYLAND
MAY 12, 1966

VAPP 71. SPIESTUVE
RĪGĀ, KR. BARONA IELĀ 37
2000 eks. M.B. 5089

LPSR DAILES TEĀTRIS

1940./41. G. SEZONA

Nr. 7

RAINIS — TAUTAS DZEJNIEKS.

1940. gads mūsu rakstniecībā ir Raiņa gads. 11. septembrī pagāja 75 gadi no dzejnieka dzimšanas (Rubenes Varšlavānos, 1865. gadā), bet 12. septembrī piepildījās 11 gadu kopš viņa nāves dienas (Rīgā, 1929. gada 12. septembrī).

Šais atceres dienās, godinot dzejnieka piemiņu, Rainim piešķīra tautas dzejnieka nosaukumu un viņa darbus izsludināja par tautas īpašumu.

Šai pašā sakarā arī LPSR Dailes teātris uzņēma savā repertuārā Raiņa lugu Zelta zirgs, kas tagad, pēc ilga un neatlaidīga skatuves darba parādās publikas priekšā.

Dailes teātrim ir vēl sevišķi iemesli atzīmēt Raiņa piemiņu: viņš ir bijušā Dailes teātra līdzdibinātājs, kādu laiku bijis arī teātra vadītājs un visu laiku palicis tā draugs un labvēlis. Šai namā, kur tagad darbojas LPSR Dailes teātris, savu pirmizrādi piedzīvoja (1911. gadā) Uguns un Nakts — luga, kas guva tādus panākumus, kādus mūsu teātra vēsturē nevar uzrādīt neviens cits skatuves darbs. Šī teātra skatuvi pārstaigājušas visas Raiņa lugas, savās izrādēs pulcinādamas simtiem tūkstošu apmeklētāju.

*

Ja Rainis proklamēts par tautas dzejnieku, tad tā nav nejaušība: savos darbos viņš ar tautu saudzis ciešāk kā jebkurš cits latviešu rakstnieks.

Ed. Smilģis,
režisors

Arvāds Spertāls,
dekorators

Visa viņa dzīve bija nemitīga cīņa par savas tautas atbrīvošanu. Cara žandarmu vajāts, cietumos smācēts, nometinājumā izsūtīts, — visur viņš nemitīgi strādāja savas tautas labā. Viņš nepaguris tulkoja citu tautu klasiķus, lai aizpildītu to robu, kas bija sāpīgi jūtams mūsu rakstniecībā. Viņš mums devis tik pilnvērtīgu Fausta tulkojumu, ar kādu tikai reti kāda cita tauta var lepoties. Tai pašā laikā viņš neatlaidīgi strādāja, ieraudams jaunus ceļus mūsu lirikā un deva darbus, kas vēl ilgi paliks nepārspēti. Viņš ir arī pirmais latviešu drāmatiķis, kas deva formā un saturā īsti latvisku lugu. Viņa priekšteči šai laukā — Ādolfs Alunāns un Rūdolfis Blaumanis vēl bija svešu skolu audzēkņi. Blaumanis savās lugās gan tēloja latviešu cilvēkus, bet viņa lugu forma nebija latviska. Šo latvisko drāmas formu mums deva Rainis ar savu Uguni un Nakti un tālāk to izstrādāja savos citos lielajos skatuves darbos.

*

Zelta zirgs ir otrs darbs Raina lielo lugu rindā. Tas rakstīts 1910. gadā Šveicē, kur dzejnie-

Marga Spertāle,
kostīmēre

Marģers Zariņš,
mūzikas konsultants

kam kā trimdniekam vajadzēja pavadīt sava mūža labākos gadus.

Zelta zirgu no Uguns un Nakts šķiņ, tā tad, piecu gadu laika sprīdis. Salīdzinot abus darbus, redzam, ka rakstnieka talants šais piecos gados ievērojami atplaucis, un viņa mākslinieciskās skatīšanas veids noskaidrojies. Šī otrā luga atšķiras no pirmās tai ziņā, ka te darbība risinās ļoti vienkāršās līnijās, te vairs nav tā gandrīz haotiskā skatu raibuma, kas bija tur.

Zelta zirgs ir mūsu rakstniecībā pirmā luga, kurā izmantota tīri latviska viela. Uguni un Nakti Rainis nosaucis par „vecu dziesmu jaunās skaņās“, un šis pats apzīmējums derētu arī Zelta zirgam. Kamēr Annas Brigaderes Sprīdītim un vēlāk arī Princesei Gundegai kritika pamatoti pārmeta, ka autore izmantojusi citu tautu pasaku motīvus, Zelta zirgs no šādiem pārmetumiem ir pilnīgi pasargāts. Nevien pasaku motīvi, kas izmantoti šai darbā, ņemti no mūsu pasakām, bet arī tēlotie cilvēki savās domās, rīcībā un vārdos ir latviski.

Zaiga Lepne,
kustību konsultante

Emīls Mačs,
aktieris

Bet Rainis te neapmierinās tikai ar pasakas drāmatizēšanu vien. Veco vielu viņš tikai izlieto kā līdzekli: viņš to pārkausē un paceļ augstākā vispārcilvēcīgā skatījumā. Pasakas tēli ir jaunu filozofisku ideju izteicēji. Senā pasaka te apgarota ar dziļu domu, kas tuva katram šolaiku skatītājam un lasītājam.

*

Kas ir šī pamatdoma? Kāda ir šīs lugas ideja?
To izsaka Baltais tēvs:

„Nems, kas atdos, veiks, kas zaudēs,
„pastāvēs, kas pārvērtīsies.“

Uzvar tikai tas, kas cīnīdamies par savu ideju, ziedo tai visu, pat sevi pašu. Dzīvē viss iet uz priekšu, pasaulē viss attīstās, un pastāvēt var tikai tas, kas pārmainās; jo kas ir nemainīgs, tas ir miris, tam dzīvē vietas nav vietas. — Šīs idejas variācijas lugā allaž atkārtojas, un dzejiski tās ir skaistākās vietas lugā. Antiņš iztur lielo pārbaudi, atdodams ubagam savu šalli, svārkus, kurpes un cepuri.

LPSR DAILES TEĀTRĀ PROGRAMA

ZELTA ZIRGS

Tautas dzejnieka J. Raiņa saulgriežu pasaka
3 cēlienos, 8 ainās.

Starpbrīži: pēc IV un VI ainas — 15 min.

P E R S O N A S

Tēvs, kalpa vīrs	<i>Emīls Mačs</i>
Bierns } Lipsts } viņa dēli	<i>Viliberts Štāls</i> <i>Reinis Birzgalis</i>
Antiņš	<i>Hermanis Vazdīks</i>
Karālis	<i>Artūrs Filipsons</i>
Princese	<i>Vilma Lasmane</i>
Bagātais princis	<i>Kārlis Veics</i>
Ministrs	<i>Alberts Miķelsons</i>
Baltais tēvs	<i>Edgars Zīle</i>
Melnā māte	<i>Alma Ābele</i>
Vēja māte	<i>Olga Krūmiņa</i>
Sniega māte	<i>Austra Baldone</i>
Aukle	<i>Austra Zīdere</i>
Resnais kungs	<i>Jānis Mārsietis</i>
Resnā kunga pavadonis	<i>Reinholds Zaķis</i>
Ogļu degis	<i>Augusts Vītols</i>

Sargi: *Menca un Šteinbergs.*

Septiņi kraukļi: *Broziņš, Vilks, Valdmanis, Cauka, Vītols, Ivansons un Štams.*

Princeses pavadones, bagātā prinča pavadoni, noklīdušie bērni, sniega gari, vēja bērni, galminieki: *Steinberga, Berķe, Daugaviete, Ferda, Ģintere, Puķe, Vārna, Tetere, Zidere, Žvagene, Mitrēvice, Paegle, Kalniņa, Cauka, Eidmanis, Steinbergs, Valdmanis, Dimiters, Ivansons, Štams, Martinsons, Zviedris, Broziņš, Vaļģis, Vilks, Vitols.*

Saimnieki: *Atis Krauklis, Reinholds Puriņš.*

Karaļa ziņotājs: *Artūrs Dimiters.*

Taurētāji: *Griķis, Berķis, Ruments, Riekstiņš, Lācis un Krauklis.*

Koklētājs: *Artūrs Salaks.*

Režisors — *Eduards Smilģis.*

Dekorātors — *Arvēds Spertāls.*

Kostīmi darināti pēc *Margas Spertāles* metiem.

Mūziku komponējis *Marģers Zariņš.*

Kustību konsultante — *Zaiņa Lepne.*

Skatuves meistars — *Roberts Kārklīšs.*

Apgaismotājs — *Alfrēds Pavlovskis.*

Kostimēre — *Marija Vesmane.*

Friziere — *Laura Akermane.*

Suflēze — *Leontīne Čakste.*

Inspicients — *Ādams Smidbergs.*

Vilma Lasmane,
aktrise

Hermanis Vazdiks,
aktieris

Nosalušiem bērniem viņš atdod pēdējo oglīti. Tagad, no visa atbrīvojies, viņš cienīgs visu iegūt.

Antiņš: Tētiņ, kurš tai kalnā uzjās?

Ubags: Kurš tik skaidrs būs kā saule?

Antiņš: Tētiņ, kurš to uzmodinās?

Nabags: Kurš tik mīlīgs būs kā saule.

Antiņš: Tētiņ, kurš to zemē nesīs?

Nabags: Kurš tik stiprs būs kā saule.

Antiņš: Ak, kurš līdzīgs būtu saulei?

Nabags: Kurš spēj atdot sevi visu.

Šī ziedošanās citu labā ir liels spēks, kam nevar pretoties pašmīlība un egoisms.

Šī „saulgriežu pasaka“ nav rakstīta tikai bērniem. Viņas ideja ir dziļa un vispārcilvēcīga.

LPSR DAILES TEĀTRĀ CHRONIKA.

Sezonas pirmajā pusē LPSR Dailes teātris noslēdzis draudzības līgumus ar Valsts elektrotehnisko fabriku (VEF), ar LPSR Mākslas akadēmiju un uzņēmies šefību pār Rīgas pilsētas 5. vidusskolu.

Vilberts Štāls,
aktieris

Reinis Birzgalis,
aktieris

**LPSR Dailes teātra un Valsts elektrotehniskās
fabrikas darbinieku kolektīvu draudzības līgums.**

Vēlēdamies celt un atbalstīt skatuves mākslas kultūru sociālistiskā valstī, Valsts elektrotehniskās fabrikas un Latvijas PSR Dailes teātra darbinieku kolektīvi noslēdz draudzības līgumu, vienojoties par sekojošām saistībām:

Valsts elektrotehniskā fabrika:

1. Dos kori, orķestri un statistus lielos aktos.
2. Izplatīs biļetes katru mēnesi vismaz uz divi izrādēm.
3. Pakalpos, aizdodot materiālus un sniedzot tehniskus paskaidrojumus.
4. Dos instruktorus tehniskām vajadzībām.
5. Neliegs LPSR Dailes teātra aktieriem apmeklēt VEF, lai iepazītos ar tehniku, darbinīcu darbu — ja tas vajadzīgs kādam pie lomu iestudēšanas.
6. Dos strādnieku gvardes līdz 15 cilvēkiem.
7. Dos, ja vajadzīgs, arī ugunsdzēsējus.

8. VEF uzņēmuma un LPSR Dailes teātra sienas avīzes apmainīsies materiāliem.
9. Dos propagandistus referātiem vismaz reizi mēnesī.

LPSR Dailes teātris:

1. Teorētiski apmācīs VEF drāmpulciņu (mazākais 2 reizes mēnesī).
2. Sarikos priekšlasījumus par izrādītām lugām, tā ieinteresējot VEF darbiniekus apmeklēt un izprast izrādes — katru jaunu lugu.
3. Izgatavos dekorāciju metus.
4. Dos kostīmus, dekorācijas, rekvizītes, VEF drāmpulciņa izrādēm.
5. Dos māksliniekus VEF sarīkojumiem.
6. Dos VEF strādnieku komitejai goda kartes, izdalīšanai VEF stachanoviešiem un strādnieku gvardei.
7. LPSR Dailes teātra un VEF sienas avīzes apmainīsies materiāliem.

Šo saistību pildīšanu Draudzības līguma slēdzēji uzskata kā goda pienākumu.

Austra Zidere,
aktrise

Alma Ābele,
aktrise

LPSR Dailes teātra draudzības līgums ar LPSR Mākslas akadēmiju.

LPSR Dailes teātris un LPSR Mākslas akadēmija, lai nostiprinātu labas attiecības, kas pastāv abu mākslas iestāžu starpā, noslēgušas savā starpā draudzības līgumu. Dailes teātris apņemas dot sezonā savā brīvdienā vienu izrādi, kuŗas atlikums paliek Mākslas akadēmijas audzēkņu kultūrāliem mērķiem. Tālāk Dailes teātris dod Mākslas akadēmijas rīcībā savas foaijē telpas gleznu izstādes - tirdziņa pastāvīgai sarīkošanai. Mākslas akadēmija no savas puses dod iespēju Dailes teātra darbiniekiem iegūt audzēkņu darbus par pazeminātu maksu, kā arī sezonas beigās dāvina Dailes teātrim vienu no izstādītām gleznām pēc viņa izvēles. Līgumā paredzēta abu iestāžu darbinieku tuva sadarbība.

LPSR Dailes teātra šefības līgums ar Rīgas pilsētas 5. vidusskolu.

Vadīdamies no atziņas, ka teātris sociālistiskā valstī ir augsti vērtējams kultūrāls faktors un vēlēdamies piesaistīt skolu jaunatnes dedzīgo interesi

Olga Krūmiņa,
aktiŗise

Alfreds Pavlovskis,
apgaismotājs

Dailes teātra šuvēju darbnīca

skatuves mākslai, Latvijas PSR Dailes teātris uzņemas šefību pār Rīgas pilsētas 5. vidusskolu.

1940. gada 16. novembrī Latvijas PSR Dailes teātra pārstāvji un Rīgas pilsētas 5. vidusskolas pārstāvji vienojās par šādām teātra saistībām pret 5. vidusskolu:

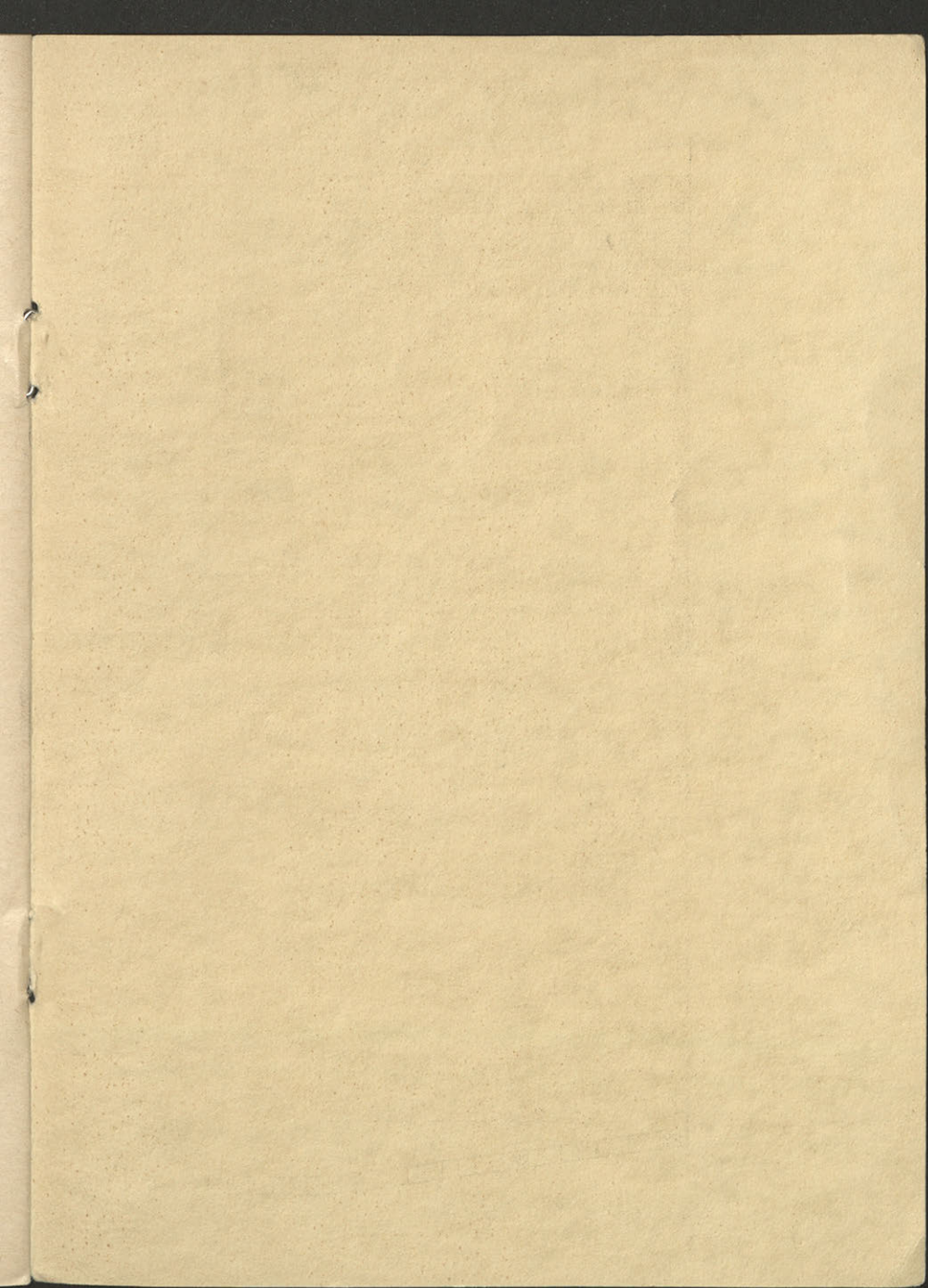
1. Iepazīstināt skolniekus ar skatuves mākslu.
2. Dot telpas audzēkņu sarīkojumiem teātrī.
3. Atbalstīt skolas pašdarbības pulciņus.
4. Iepazīstināt ar skatuves mākslas sasniegumiem PSRS.
5. Iepazīstināt ar strādnieku šķiras cīņām.
6. Dot sezonā 1 izrādes atlikumu par labu skolai.
7. Dot zināmās izrādēs skolai brīvbiļetes.
8. Apbalvot centīgākos skolniekus.

Šo saistību izpildīšanu teātris uzskata kā goda pienākumu, kas pildāms pēc labākās sirdsapziņas.

Šis līgums sastādīts divos eksemplāros un parakstīts Rīgā, 1940. gada 13. decembrī.

Izdevējs — LPSR Dailes teātris.

Atbildīgais redaktors — Mārtiņš Ziverts.

(39)